

PRIKAZI I OSVRTI**GRAČANIČKI
GLASNIK**časopis za kulturnu
historijuBroj 40, godina XX,
novembar, 2015.
[str. 165-166]

© Monos 2015

**Jusuf Mulić:
Medrese u Gračanici
(1745-1946)***Sarajevo, 2015, str. 113***Mina Kujović**

Prof. Mulić smatra da je muslimansko školstvo imalo veliku ulogu u školovanju muslimana Bošnjaka, jer je time omogućeno njihovo uvođenje u javni život. Od prvih svršenih polaznika *Gazi Husrev-begove medrese/Kuršumlje*, muslimanske škole završile su brojne generacije učenika, od kojih su mnogi dali značajan doprinos kulturnom razvoju zemlje i društva. Profesor Mulić je u okviru obrade obimne historijske teme o muslimanskom školstvu, od dolaska Osmanlija pa do kraja prve polovine 20. stoljeća kad su, odlukom organa nove državne vlasti, sve vjerske škole zatvorene, opisao skoro sve značajnije bosanskohercegovačke medrese, među kojima su i tri medrese u Gračanici.

Historijat o gračaničkim medresama bio je pripremljen za časopis *Gračanički glasnik* br. 38 u kojem je objavljena profesorova biografija sa popisom njegovih radova.¹ Međutim, pokazalo se da je tekst zbog opširnih fus-nota bilo teško prilagoditi za časopis pa je zato objavljen kao zasebna manja monografija kao što su obrađene i objavljene u zasebnim knjigama i ostale medrese.²

U monografiji *Medrese u Gračanici (1745-1946)*, skromnoj po obimu, ali sadržajno bogatoj i zanimljivoj, autor piše da su u kasabi Gračanica, u okviru mu-

1 M. Kujović: Doprinos prof. Dr. Jusufa Mulića bosanskohercegovačkoj historiografiji u: *Gračanički glasnik*, br. 38, novembar 2014.

2 *Gazi Husrev-begov hanikah (1531 – 1921)*; *Gazi Husrev-begove medrese u Sarajevu (1921-1945)*; *Behram-begova medresa (1626-1939)*; *Elči Ibrahim-pašina medresa (1705-1938)* u Travniku; *Sultan Ahmedova medresa u Zenici (1720-1946)*; *Muslimanske škole u Mostaru (1544-1945)* - opisano je 10 mostarskih medresa

slimanskog školstva, radili sibjan mektebi, darul-hadis (škola za izučavanje islamske tradicije) i tri medrese: Medresa muderisa hadži Halil efendije Trepanića –Gračanlije, Medresa Osman-kapetana Gradašćevića–Kapetanovića/Osman-kapetanova medresa/Stara (Atik) medresa i Medresa Murat-kapetana Gradašćevića Kapetanovića/Nova (Džedid) medresa.

U uvodnom dijelu ove monografije, autor čitatelju prvo nudi osnovne napomene o razvoju Gračanice, od 1463. godine kad se spominje kao jedno od sela u sastavu župe Soko u Srebreničkoj banovini, do kasabe i utemeljenja gračaničke kapetanije početkom 18. stoljeća.

U kasabi Gračanica medrese su otvarane samo u periodu osmanske vladavine, a prema za sada dostupnim pisanim podacima, prva je otvorena oko 1763. godine, druga oko 1800. i treća 1810. godine. Poznato je da su medrese, pored mekteba, bile jedine vjerske škole u Bosni i Hercegovini sve do druge polovine 19. stoljeća i da su načini izvođenja nastave kao i njen kvalitet zavisili, u prvom redu, od obrazovnog nivoa nastavnika-muderisa koji su predavali u medresama. U gračaničkim medresama je bilo, kako navodi autor, različitih perioda, odnosno odstupanja u kvaliteti nastave ali, bez obzira na to, tri gračaničke medrese su odigrale vrlo značajnu ulogu u duhovnom životu tamošnjih Muslimana. Naravno, tri opisane medrese nisu radile u istom periodu, a nije utvrđeno da li je u Gračanici i prije 1763. godine radila neka medresa.

Za sve tri medrese navedeni su podaci o osnivanju i osnivaču (vakifu), sredstvima za njihovo održavanje (vakufname i drugi izvori), o njihovim zgradama, nastavnicima, o njihovom radu, učenicima, te njihovom zatvaranju. Objašnjeno je gdje su radile me-

drese, dat je pregled nastavnika koji su na njima predavali sve do 1946. godine, dati su pregledi nastavnih planova, objašnjene česte njihove izmjene, te na kraju priređen i djelimičan spisak svršenika Osman-kapetanove medrese od posljednjih decenija 19. stoljeća do 1945. godine.

Autor se potrudio da monografiju obogati i faksimilima pisanih spomenika, fotografijama predavača kao i učeničkih idžazetnama i svjedočanstava (šehadetnama).

Inače, sve su monografije o medresama, koje je prof. Mulić napisao i u vlastitom izdanju objavio, napisane po istom obrascu. Profesor opisuje rad škola i organizaciju nastave samo prateći historijske spomenike, kako naziva arhivske dokumente. On im *pušta da govore* o muslimanskim školama, a ne *“zadržava se”* na opisivanju političkih i ekonomskih prilika, odnosno ne dotiče se općih tema, osim kad je bilo neophodno spomenuti uvjete u kojima su neke škole djelovale. Vrlo malo je komentara o kvalitetu i značaju muslimanskih škola, osim općih napomena da su odigrale veliku ulogu u duhovnom životu Muslimana.

Podaci korišteni za pisanje ove Monografije najvećim su dijelom pohranjeni u arhivu Gazi Husrev-begove biblioteke, u arhivi Medžlisa Islamske zajednice u Gračanici, te kod familija bivših polaznika Osman-kapetanove medrese. Monografija je obogaćena faksimilima sljedećih dokumenata: prepis vakufname hadži Halil ef. Trepanića iz 1763. godine, pečati Osman-kapetanove medrese, prvi i drugi list izvorne vakufname Osman-kapetana Gradašćevića iz 1800. godine, izvornika vasijetname Ebu Bekir-bega Gradašćevića i fotografijama muderisa kurra hafiza, Mehmed Teufik ef. Okića i Mustafa Zuhdi ef. Šiljića.